

EPILÄN SEURAKUNTATALO

Kasvillisuus-, luontotyyppi-, liito-orava- ja lahokaviosammal-
selvitys

Päiväys	22.9.2021
Tekijät	Lauri Erävuori
Tarkastaja	Jaakko Kullberg
Projektinumero	YKK65307

Sisällys

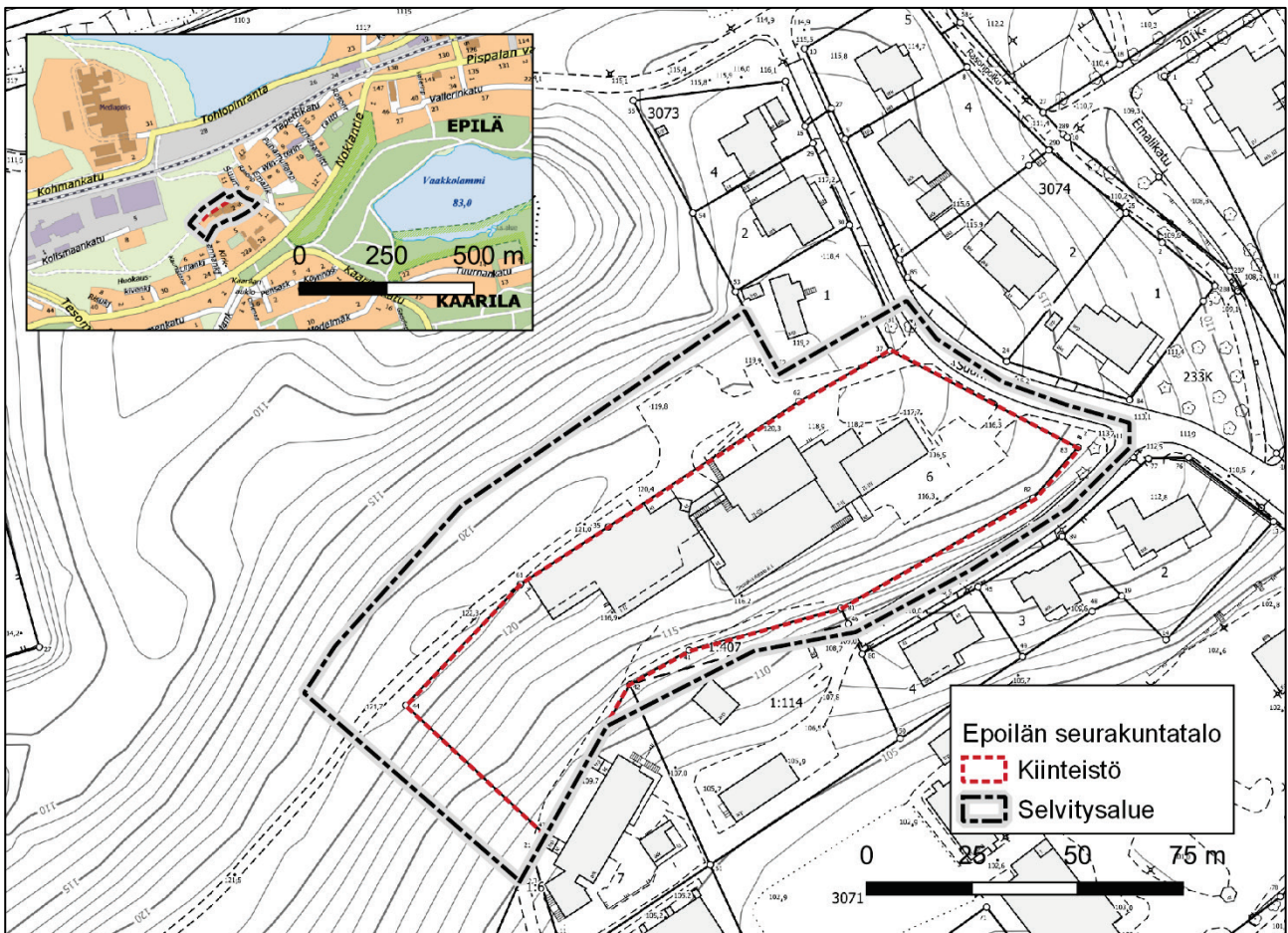
1	JOHDANTO	2
2	SELVITYSALUE	2
3	MENETELMÄT	3
4	KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT	3
4.1	Kiinteistön alue	3
4.2	Kiinteistöä reunustavat alueet.....	6
4.3	Luontotyytit.....	8
4.4	Huomionarvoiset lajit.....	9
4.5	Lahokaviosammal- ja liito-oravapotentiaali.....	9
4.6	Vieraslajit	9
4.7	Kytkeytyminen viherverkoston.....	10
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	11
6	LÄHTEET	12

1 JOHDANTO

Tämä selvitys on tehty Marvea Oy:n toimeksiannosta liittyen Epilän seurakuntatalon kiinteistökehitykseen. Työn tarkoitus oli selvittää kiinteistön kasvillisuus ja luontotyytit sekä liito-oravan ja laho-kaviosammalen esiintyminen ja esiintymispotentiaali asemakaavoituksen edellyttämällä tarkkuudella. Työn yhteydessä selvitettiin myös vieraslajien esiintyminen alueella.

2 SELVITYSALUE

Epilän seurakuntatalon selvitysalue sijaitsee Epilän kaupunginosassa Suurmäenkadulla. Selvitysalue käsittää seurakuntatalon kiinteistön sekä sen välittömän lähialueen pois lukien rakennetut yksityistontit (Kuva 1). Selvitysalue rajautuu pohjoisessa harjualueen rinnemetsään, idässä Suurmäentiehen, etelässä Kappelinkatuun ja sen kiinteistöihin ja lännessä rakentamattomaan rinnemetsään. Suunnittelualueetta ympäröi pientaloasutus idässä ja etelässä.

Kuva 1. Kiinteistöraja sekä selvitysalueen rajaus.

3 MENETELMÄT

Lähtöaineistona on käytetty karttoja ja ilmakuvia. Aiemmat mahdolliset lajihavainnot alueelta tarkistettiin lajitietokeskuksen Laji.fi -palvelusta. Selvitys tehtiin 1.7.2021. Selvityksen toteutti FM biologi Lauri Erävuori Sitowise Oy:stä. Maastossa rajattavina arvokkaina kohteina huomioitiin kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta:

- Luonnonsuojelulain 29 § mukaiset suojeltavat luontotyypit
- Vesilain 2 luvun 11 § mukaiset suojeltavat vesiluontotyypit
- Metsälain 10 § mukaiset metsäluonnon erityisen tärkeät elinympäristöt
- Luontotyyppien uhanalaisuusluokituksen mukaiset uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit sekä lajien uhanalaisuusluokituksen mukaiset uhanalaiset ja silmälläpidettävät sekä alueellisesti uhanalaiset lajit.
- Alueellisesti ja paikallisesti edustavat luontokohteet (mm. perinneympäristöjen luontotyypit, iäkästä puustoa sisältävät kohteet, geologisesti arvokkaat muodostumat)

Liito-oravan osalta selvitettiin mahdolliset lajin jätökset selvitysalueella, kolopuut sekä alueen potentiaali osana liito-oravan elinympäristöjä.

Lahokaviosammalen osalta selvitettiin lajin esiintymispotentiaali perustuen selvitysalueen kasvillisuustyyppeihin, lahopuun esiintymiseen sekä pienilmastollisiin olosuhteisiin.

Tunnetut ja maastotyössä löydetyt arvokkaat kohteet arvoitettiin luontoarvojen perusteella. Kohteiden arvotuskriteereinä käytettiin kohteen edustavuutta, luonnontilaisuutta, harvinaisuutta ja uhanalaisuutta. Kangasmetsien luontotyyppien edustavuuden määrittelyssä huomioitiin metsänhoidollinen tila, lahopuujatkumo, lahopuun määrä sekä elävän puuston rakenne ja puulajisuhteet. Kuvio on osoitettu kangasmetsien uhanalaiseksi luontotyyppiksi vain, jos kohteella esiintyi lahopuu(jatkumo) sekä puusto oli eri-ikäistä ja erirakenteista. Niittyjen luokittelussa vanhat pellot on rajattu pois uhanalaisista perinneympäristöistä, jos viljelykäytön päättymisestä on alle 50 vuotta.

4 KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT

4.1 Kiinteistön alue

Selvitysalue sijoittuu harjualueelle, jossa maaperä on hiekkavaltaista. Muodostumana harju on jää-tikköjokimuodostumaa. Seurakuntatalon tonttia hallitsee seurakuntatalo. Kiinteistön alueella esiintyy kasvillisuutta reuna-alueilla länsi- ja eteläreunoilla. Itäosassa on pysäköintialue ja yksittäisiä

mäntyjä voimakkaasti kuluneella alueella (Kuva 2). Eteläreuna kiinteistöstä käsittää kapean puustoisin vyöhykkeen lehtomaisen rinteeseen, jota luonnehtivat kookkaat männyt, vaahterat sekä aluskasvillisuudessa isonokkonen, juolavehna, keltamo ja pihasyreeni. Tontin eteläpuolella maasto viettää jyrkästi etelään, rinne on alaosasta ketoympäristöä (pääasiassa tontin ulkopuolella), välisoja on puustoista, männyn ja vaahteran luonnehtimaa puistomaista, rehevää ympäristöä. Rakennuksen reunassa on nurmialue, jossa kasvaa kookkaita mäntyjä (Kuva 2). Tontin itäosa on villiytyntä, lähes kauttaaltaan pensasangervon valtaamaa piha-alueita, jossa on ollut leikkipaikka ja pelikenttä (Kuva 3). Pihan reunoilla kasvaa yksittäisiä, kookkaita mäntyjä. Pohjoisosassa kiinteistö rajautuu kevyenliikenteen väylään, jonka reunalla on kapeasti nurmimaisia alueita (Kuva 4). Tontin alueella ei ole luonnonympäristöä tai varsinaisesti sen kaltaistakaan ympäristöä lukuun ottamatta tontin eteläreunan katuleikkauksen jyrkkää, paahteista rinnettä. Kiinteistön alueella ei ole luonnonsuojelulain, vesilain tai metsälain arvokkaita luontotyyppisiä eikä uhanalaisia luontotyyppisiä. Eteläreunan katuleikkauksen paahteinen rinne on luonteeltaan ketomaista, osin paljasta, hiekkarinnettä (Kuva 5). Kyseessä ei ole luontainen keto, joten kohde ei kuulu uhanalaisiin luontotyyppisiin. Tällainen ihmisen luoma, ketomainen ympäristö on usein luokiteltu uusympäristöksi. Rinneketo on huomionarvoinen kohde kasvilajistollisesti.

Kuva 2. Kiinteistön itäpäässä on pysäköintialue ja pieni männikköryhmä. Eteläreunus kiinteistöä on nurmena. Nurmialueen reunasta maa viettää jyrkästi etelään.

Kuva 3. Kiinteistön länsiosa on aidattu ja piha-alue on kasvillisuudeltaan villiytynyt. Pensasangervot peittävät suurimman osan pihasta itäisen osan ollessa heinittynyt.

Kuva 4. Tontin pohjoisreuna rajautuu kevyenliikenteen väylään, rakennuksen reunoilla on kapea nurmikaistale.

Kuva 5. Kiinteistön eteläreunassa on leikattu hiekkainen rinne, jossa on edustavaa ketokasvillisuutta. Pääosalla kiinteistöä rinne on kulttuurivaikutteista, puustoista lehtomaista kangasta.

4.2 Kiinteistöä reunustavat alueet

Kiinteistö rajautuu idässä ja etelässä katuihin ja edelleen rakennettuihin tontteihin. Eteläreunassa tontin ja kadun välissä on rinneleikkaus, johon on muodostunut aukkoista ketokasvillisuutta.

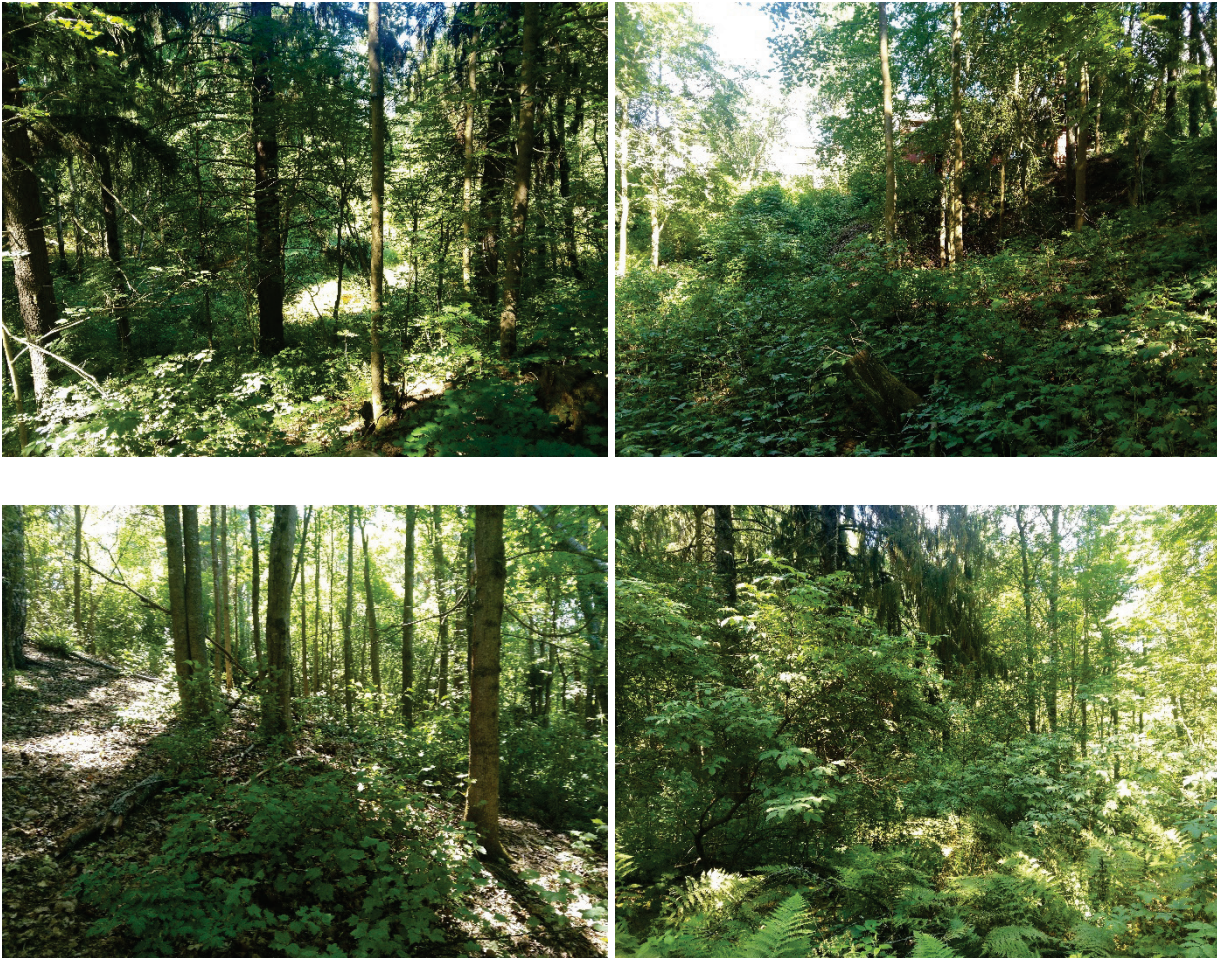
Kiinteistön länsireuna rajautuu sananmukaisesti aidalla länsipuolen hoidettuun lehtomaisen kankaan - tuoreen kankaan harjumännikköön (Kuva 6). Maasto on kohtalaisen kulunutta ulkoilukäytön seurauksena. Männyt ovat iäkkäitä, esiintyvät suhteellisen harvassa ja ovat tasarakenteisia. Kenttäkerros on hyvin aukkoinen valtalajina kielo ja harvakseltaan esiintyvinä sini- ja valkovuokko, ahomansikka, koiranheinä, sarjakeltano ja mustikka. Pensaskerros on hajanainen ja pensaina esiintyy yksittäin koiranheittä, metsävadelmaa, pähkinäpensasta (yksi pensas), koiran- tai orjanruusu (yksi pensas) ja tertuseljaa. Vaahteran taimia on runsaasti.

Kuva 6. Kiinteistön länsipuolella on lehtomaista rinnemetsää, jossa mänty on vallitseva. Rinne on paikoin voimakkaasti kulunut.

Pohjoisreuna kiinteistöstä rajautuu kevyenliikenteen väylään, joka myötäilee harjun lakea. Välittömästi kevyenliikenteen väylän pohjoispuolella rinne alkaa viettämään voimakkaasti pohjoiseen.

Rinteen yläosa on kulttuurivaikutteista lehtomaista kangasta, joka muuttuu heti viekon kasvaessa lehdoksi, jossa vallitsevat vaahterat. Lehtorinne on edustavaa kasvillisuudeltaan ja rinteessä on paljon lahoppuuta. Lahopuu on pääasiassa vaahteraa ja koivua. Lehto on puustoltaan erirakenteinen ja pensaskerros on paikoin hyvin kehittynyt (Kuva 7). Rinteessä on jonkin verran kuluneita polkuja. Lehtolajeista tavataan mm. mustakonnanmarjaa, sudenmarjaa, punaherukkaa ja lehtokuusamaa. Alarinteessä kasvillisuus on hyvin kehittyntä ja pensaskerros on jopa tiheä, kosteammasta ympäristöstä viitteitä antaa hiirenporras. Tertuselja on yleinen muodostaen kookkaitakin pensaita rinteen alaosassa. Tyypiltään lehto on tuoretta runsasravinteista lehtoa, joka on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi luontotyyppiä (EN).

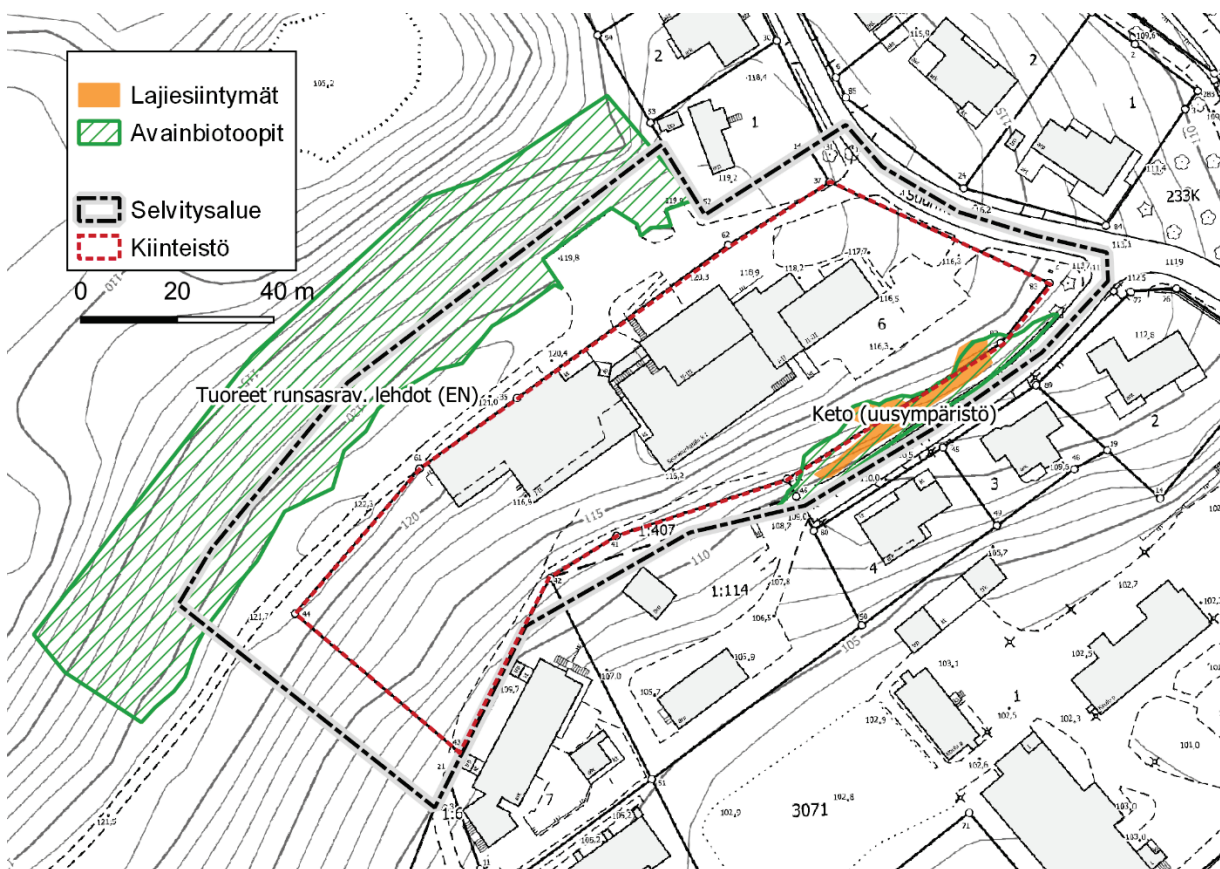

Kuva 7. Seurakuntatalon kiinteistön pohjoispuolella on pohjoiseen jyrkästi viettävä lehtorinne, jossa esiintyy runsaasti vaahteraa. Alarinteessä pensaskerros on tiheä ja pohjavesivaikutus ilmenee runsaina saniaisikasvustoina.

4.3 Luontotyytit

Kiinteistön alueella ei esiinny suojeltuja tai uhanalaisia luontotyyppieitä. Paikallisesti huomionarvoisena luontotyyppinä voidaan pitää kiinteistön eteläreunan (pääosin kiinteistön ulkopuolella) olevaa paahteista, ketomaista rinneleikkausta (Kuva 8). Rinne on maaperältään hiekkaa ja monin paikoin kasvitonta. Kasvillisuus koostuu ketojen ja kuivien niittyjen lajistosta, jossa huomionarvoisimmat lajit ovat ketoneilikka (silmälläpidettävä, kohtalaisen runsas) ja keltamatarra (vaarantunut, runsas). Muuta lajistoa edustavat mm. harmio, saunakukka, pukinjuuri, piennarmatarra, kissankello, hopeahanhikki, nurmilauha, puna-apila, neidonkieli, valkoapila, koiranvehnä, jauhosavikka, kielo, nurmi-tädyke, pietaryrtti, heinätahtimö, ahomansikka, metsäapila sekä ahonurmikohokki.

Kiinteistön pohjoispuolella sijaitseva lehtorinne on tyypiltään tuoretta runsasravinteista lehtoa, joka on valtakunnallisesti erittäin uhanalainen luontotyyppi (EN). Lehto jatkuu rinteän alaosaan, mutta tässä selvityksessä aluetta ei kartoitettu kokonaisuudessaan. Lehtorinteelle on luonteenomaista lehtipuuvaltaisuus ja vaahteran runsas esiintyvyys. Kenttäkerros on aukkoinen, mutta lajistollisesti runsas käsittäen mm. mustakonnanmarjan, punaherukan, sudenmarjan, käenkaalin, oravanmarjan ja lehtokuusaman. Rinteän yläosa, joka rajautuu ulkoilutiehen, on kulttuurivaikutteista eikä sitä ole sisällytetty luontotyyppiin.

Kuva 8. Selvitysalueen avainbiotoopit sekä huomionarvoiset lajiesiintymät.

4.4 Huomionarvoiset lajit

Ketoneilikka on valtakunnallisesti silmälläpidettävä ketolaji. Ketoneilikkaa kasvaa eteläreunan paahteisessa rinteessä pienialaisina laikkuina tai yksittäin. Lajista on tehty jo aiemminkin havainto, joka on merkitty Tampereen kaupungin lajitietokantaan. Keltamatara on valtakunnallisesti vaarantunut ketojen ja piennarten laji. Keltamataraa esiintyy runsaasti eteläreunan paahteisessa rinteessä. Joukossa on myös paimenmataran kanssa risteytymisestä syntynyttä hybridilajia piennarmataraa. Lajista ei ole aikaisempia kirjattuja havaintoja paikalta. Lajien esiintymä on rajattu yhtenäisenä alueena, joka kattaa molempien lajien esiintymät (Kuva 8).

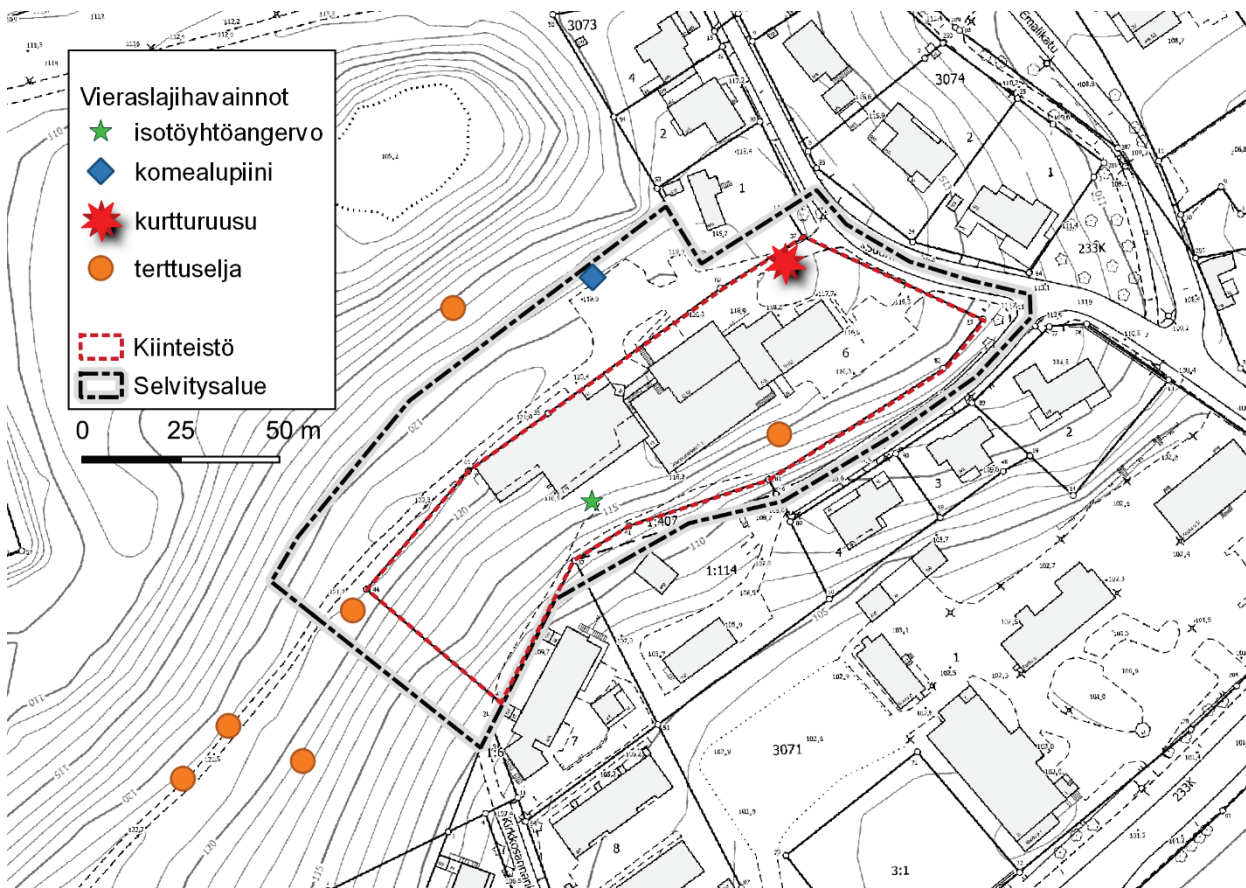
4.5 Lahokaviosammal- ja liito-oravapotentialiaali

Kiinteistöllä ei ole liito-oravalle soveltuvaa ympäristöä eikä kiinteistön ulkopuolella ole lajille ominaisia ympäristöjä. Kiinteistö sijaitsee rakennetussa ympäristössä, eikä kiinteistöllä ole merkitystä liito-oravan liikkumisen suhteen.

Kiinteistöllä ei esiinny lahopuuta eikä kiinteistöllä ole merkitystä lahokaviosammalen (rauhoitettu) esiintymisympäristönä. Kiinteistön lähiympäristö on lajille soveltumatonta lukuun ottamatta pohjoispuolen lehtorinnettä, jossa esiintyy runsaastikin lahopuuta. Lahopuu on pääasiassa lehtipuuta ja erityisesti vaahteraa. Lahokaviosammalta etsittiin rinteiden yläosasta noin 20 metrin levyiseltä vyöhykkeeltä kevyenliikenteen väylästä pohjoiseen, mutta lajista ei tehty havaintoja. Rinteiden pohjalta on tehty lajista aiemmin havaintoja ja rinne on aikaisemmissa selvityksissä osoitettu lahokaviosammalle potentiaalisesti ympäristöksi.

4.6 Vieraslajit

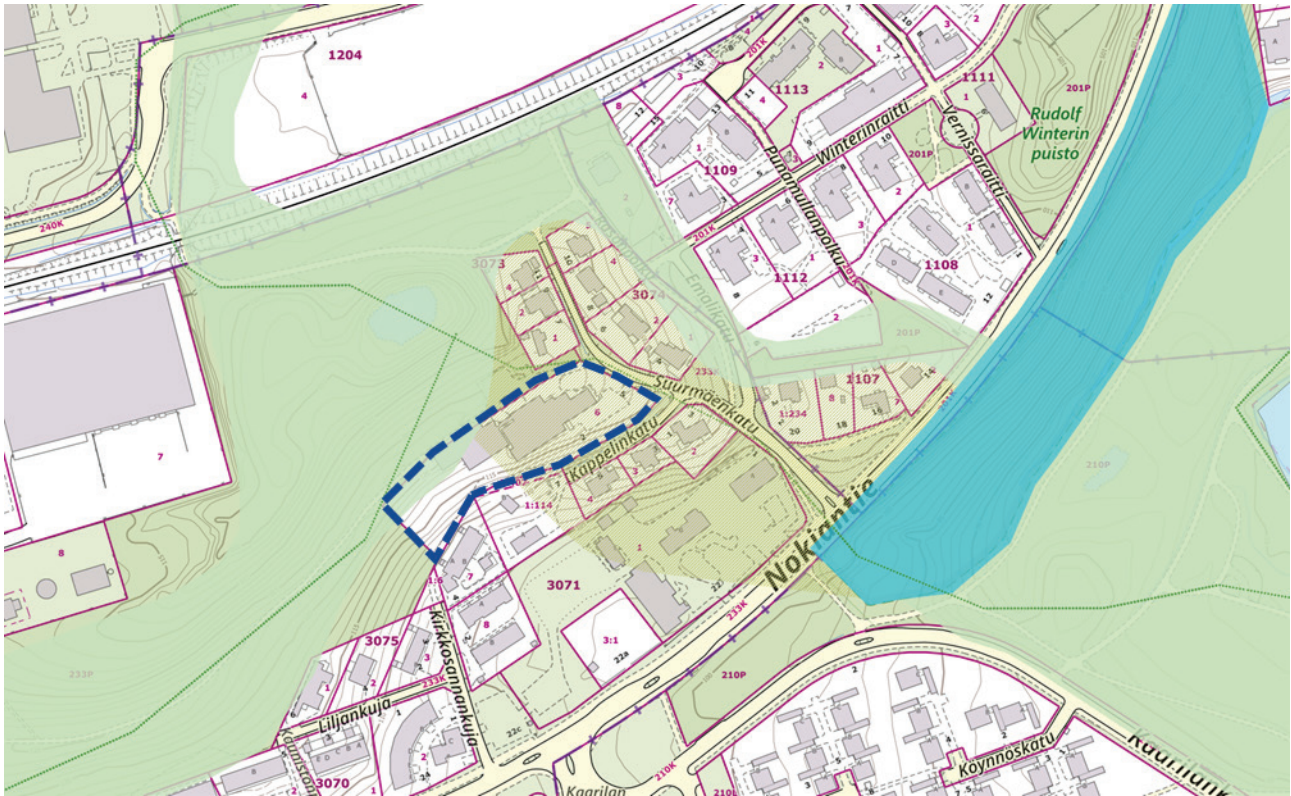
Kiinteistöllä kasvaa yksittäinen pieni kurturuusupensas kevyenliikenteen väylän viereisellä pihanurmella tontin koillisreunassa (Kuva 10). Kurturuusupuoli on luokiteltu haitalliseksi vieraslajiksi. Tontilla esiintyy yksittäinen töyhtöangervokasvusto (ei luokiteltu vieraslajiksi, mutta ei kuulu luontaiseen lajistoon). Tontin reunalla ja ulkopuolella kasvaa yksittäisiä terttuseljoja eteläreunassa ja itäreunassa. Pohjoispuoleisessa lehtorinteessä terttuseljaa on runsaasti. Terttuseljaa ei ole luokiteltu haitalliseksi vieraslajiksi. Komealupiinia esiintyy pieninä kasvustoina kiinteistön pohjoispuolen kevyenliikenteen väylän reunassa. Komealupiini on luokiteltu haitalliseksi vieraslajiksi.

Kuva 9. Havaitut vieraslajiesiintymät selvitysalueella ja sen tuntumassa.

4.7 Kytkeytyminen viherverkostoon

Tampereen kantakaupungin yleiskaavan (2040) kartalla 2 seurakuntatalon kiinteistö on osoitettu osittain osaksi ohjeellista ekologista yhteyttä. Kiinteistö rajautuu osittain keskuspuistoverkostoon (länsireuna ja osa pohjoisreunasta). Selvitysalue kytkeytyy viherverkostoon ohjeellisten virkistysyhteyksien kautta (Kuva 20). Ohjeellinen ekologinen yhteys sijoittuu Suurmäenkadun varrella rakennettuun, pääasiassa pientalotonttien alueelle. Suurmäenkadun varressa yhteys muodostuu pihojen, kadun varsien ja vähäisten, tonttien ulkopuolisten viherosien mosaiikista.

Kuva 10. Seurakuntatalon kiinteistö suhteessa viherverkostoon. Keskuspuisto on osoitettu kartalla vihreällä ja ohjeelliset ekologiset yhteydet ruskeana rasterina.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Seurakuntatalon kiinteistöllä ei esiinny uhanalaisia tai suojeltuja luontotyyppisiä. Kiinteistön eteläreunassa, osin kiinteistön alueeseen rajautuen on kadun leikkaukseen syntynyt ketomaista kasvillisuutta hiekkapohjaiseen rinteeseen. Kasvillisuuden perusteella kohde on rajattu huomionarvoisena ympäristönä, vaikka kyse on ns. uusympäristöstä. Leikkauksessa kasvaa sekä vaarantunutta keltamataraa että silmälläpidettävää ketoneilikkaa. Kiinteistön alueella ei ole liito-oravalle tai lahokaviosammalelle potentiaalisia ympäristöjä.

Kiinteistön pohjoispuolella on pohjoiseen jyrkästi viettävä harjuriinne, joka edustaa tuoretta runsasravinteista lehtoa. Luontotyyppi on erittäin uhanalainen. Rinne, erityisesti alemmilla osiltaan, on rajattu lahokaviosammalelle potentiaaliseksi elinympäristöksi. Rinteen yläosasta lajia ei havaittu.

Seurakuntatalon kiinteistö ei muodosta olennaista osaa Tampereen viherverkostossa, vaikkakin kiinteistöstä osa on osoitettu ohjeellisen ekologisen yhteyden osaksi.

6 LÄHTEET

Tampereen kaupunki 2017. Kantakaupungin yleiskaava 2040. Kartta 2. Viherympäristö ja vapaa-ajan palvelut.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. ja Liukko, U-M. 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. ISBN: 978-952-11-4974-0.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 5/2018. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. ISBN:978-952-11-4819-4.